

Zienswijzen en reacties op zienswijzen

Nota van Beantwoording zienswijzen op planMER windenergie

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Procedure	3
3.	Ontvangen zienswijzen	4
4.	Ontvankelijkheid	4
5.	Leeswijzer	4
6.	Inhoud en beantwoording zienswijzen	4
7.	Ambtshalve wijzigingen	21
8.	Conclusie en advies	21

1. Inleiding

De gemeente Meierijstad wil in 2050 CO²-neutraal zijn. Dit is vastgelegd in de duurzaamheidsvisie. In 2020 is de eerste stap gezet door het vaststellen van het beleidskader 'De toekomst van zon en wind in Meierijstad'. Daarnaast zijn er in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) afspraken gemaakt over de duurzame opwek binnen de regio en de gemeente. Uit eerdere onderzoeken komt windenergie als één van de belangrijke duurzame energiebronnen naar voren. In het genoemde lokale beleidskader is een afwegingskader voor zonne-energie opgenomen, maar voor windenergie is er alleen een globale verkenning naar de technische mogelijkheden gedaan. Door het uitsluiten van de gebieden met een harde belemmering (bijv. geluidscontouren en veiligheidsafstanden) zijn daarbij 4 kansrijke gebieden naar voren gekomen. Het op te stellen 'Beleidskader Duurzame Energie' is daarmee een logische vervolgstap in dit traject.

Voor het windenergiedeel in het Beleidskader wordt een milieueffectrapportage (planMER) opgesteld. Dit planMER heeft ter inzage gelegen voor zienswijzen. Dit document vormt de beantwoording van de binnengekomen zienswijzen.

2. Procedure

Voorafgaand aan het planMER is op 27 januari 2022 de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gepubliceerd. De NRD lag met ingang van 2 augustus 2021 zes weken ter inzage en is samen met de definitieve NRD gepubliceerd. Het planMER heeft vanaf 3 oktober 2022 tot en met 14 november 2022 ter inzage gelegen.

Toetsing door de Commissie m.e.r.

Binnen een uitgebreide m.e.r.-procedure¹ brengt de Commissie m.e.r. gewoonlijk een advies uit over het milieueffectrapport. Omdat er vanwege de radarbeperkingen voorlopig geen windturbines mogelijk zijn binnen de gemeente Meierijstad wordt er nu geen besluit gekoppeld aan het planMER. Op dit moment wordt de volledige procedure dus niet doorlopen en is daarmee advisering door de Commissie m.e.r. niet nodig. Wanneer er in de toekomst toch mogelijkheden ontstaan door nieuwe radartechnieken of aanpassingen in beleid/wetgeving zal er een update van het planMER plaatsvinden en zal er alsnog een toetsing gevraagd worden aan de Commissie m.e.r. alvorens er een besluit genomen wordt.

¹ <https://www.commissiemer.nl/documenten/00000216.pdf>

3. Ontvangen zienswijzen

De gemeente heeft 11 zienswijzen ontvangen. In de Nota van Beantwoording is gekozen om de indieners te anonimiseren.

4. Ontvankelijkheid

Een zienswijze is ontvankelijk als deze uiterlijk de laatste dag van de periode van ter inzage legging is verzonden en binnen één week na deze dag is ingekomen (artikel 6:9 lid 2 Awb). De zienswijzen zijn binnen deze periode ingekomen en zijn daarom ontvankelijk.

5. Leeswijzer

In paragraaf 6 van deze notitie wordt inhoudelijk ingegaan op de zienswijzen. Indien de zienswijzen reden geven tot aanvullingen op het planMER, wordt dat aangegeven. In paragraaf 8 van deze notitie staat het overzicht van de voorgestelde aanvullingen op het planMER.

6. Inhoud en beantwoording zienswijzen

6.1 Algemene reactie

In de algemene reactie wordt ingegaan op een aantal terugkerende punten die naar voren komen in verschillende zienswijzen.

VERSCHIL PLANMER - PROJECTMER

In verschillende zienswijzen komt de vraag naar voren waarom bepaalde zaken wel en niet zijn meegenomen. Vaak heeft dit te maken met het doel en het detailniveau van een planMER. Naast een planMER bestaat er ook een projectMER. Het verschil tussen een planMER en een projectMER is de scope en het detailniveau.

PlanMER

Een planMER is vereist voor (beleids)plannen waarin de locatie voor een activiteit met potentieel aanzienlijke milieueffecten, zoals een windpark, wordt aangewezen. Dat is de reden voor een planMER windenergie voor Meierijstad.

In dit geval wordt het planMER opgesteld ten behoeve van het beleidskader duurzame energie. Bij het opstellen van het beleidskader dienen de milieugevolgen een volwaardige plaats te krijgen in de afweging over de effecten van het plan. In het planMER worden die milieueffecten beschreven, als bijdrage aan de belangenafweging. De effectbeschrijving is globaal en heeft tot doel relevante milieu-informatie te leveren om een afweging te kunnen maken welke van de genoemde locaties binnen de gemeente Meierijstad wel of niet geschikt zijn voor windturbines en welke voorwaarden daarbij horen.

ProjectMER

Een projectMER is vereist voor besluiten over activiteiten met potentieel aanzienlijke milieueffecten. Dit betreft bijvoorbeeld het besluit op de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een concreet windpark.

Het projectMER heeft betrekking op de milieueffecten van de concrete uitwerking van het plan. Voor een windpark betreft een concrete uitwerking het bepalen van de posities van de windturbines en de aantallen en afmetingen van die turbines. De effecten van een dergelijke opstelling en van opstellingsvarianten worden door middel van onderzoek in detail bepaald en afgezet tegen de geldende milieueisen, waarbij beoordeeld wordt of aan deze eisen kan worden voldaan en welke maatregelen eventueel nodig zijn. Een gedetailleerd projectMER volgt in principe op een globalere planMER.

Het rapport wat ter inzage heeft gelegen betreft een planMER. Daarbij is het belangrijk om aan te geven dat indien een locatie in de toekomst als geschikt en gewenst wordt aangemerkt door de gemeenteraad op basis van onder andere het planMER, er nog onderzoek nodig is over concrete windparkopstellingen en turbine-afmetingen, voordat een vergunning kan worden verleend. Het planMER is dus vooral bedoeld om een eerste locatie-afweging te kunnen maken op gemeentelijk schaalniveau. Het detailniveau sluit daar ook op aan.

VERSCHIL PLANMER – BELEIDSKADER

Zoals eerder toegelicht wordt in dit geval het planMER opgesteld ten behoeve van het beleidskader duurzame energie. In het planMER worden de milieueffecten beschreven, als bijdrage aan de belangenafweging in het beleidskader. Het planMER is een **onderzoeksrapport** naar de milieueffecten. De afweging of een bepaald gebied wel of niet wordt aangemerkt voor mogelijke realisatie van windenergie en welke (ruimtelijke) randvoorwaarden daarbij horen wordt niet gedaan in een planMER. Deze afweging hoort thuis in een beleidskader waarin het specifieke beleid voor de gemeente Meierijstad wordt beschreven. Daarin vormen ook andere (niet-milieu gerelateerde) aspecten onderdeel van de afweging. Het onderzoek naar de milieueffecten is één van de bijdragen ten bate van het beleidskader.

De gemeente is op dit moment bezig met een nieuw beleidskader voor duurzame energie. Binnen het nieuwe beleidskader wordt breder gekeken dan alleen windenergie. Rondom het op te stellen beleidskader vindt een participatietraject plaats. Daarbinnen is ruimte om mee te praten over het op te stellen beleid. Voor meer informatie verwijzen we graag naar de [website](#) en [nieuwbrief](#).

6.2 Beantwoording zienswijzen

Onderstaand zijn de uit de zienswijzen afgeleide vragen en punten opgenomen, waarbij deze per individueel punt beantwoord zijn. Hiervoor zijn waar nodig de ingediende zienswijzen opgeknipt of samengevat om de beantwoording zo overzichtelijk mogelijk te maken.

INDIENER 1

Indiener heeft zorgen over de effecten van slagschaduw met name bij zoekgebied 4A. De zorg is dat bij bepaalde zonnestanden een groot deel van de bebouwde kom en direct omwonenden van Keldonk zal beslaan en voor onwenselijke overlast zal zorgen. Indiener pleit ervoor om de plaatsbepaling van de windmolens hierop af te stemmen, zodat de woningen in de kom van Keldonk niet gehinderd wordt door slagschaduw, ongeacht welk jaar getijde of moment van de dag dit betreft. Het betreft met name de meest noordelijke windmolen in Zoekgebied 4A.

De indiener pleit ervoor om de meest noordelijk windmolen niet aan te sluiten of verder zuidelijk te laten aansluiten in de rij, waardoor deze dan wel op de gemeente grond van Laarbeek komt.

Antwoord:

De opstelling zoals gepresenteerd in het planMER betreft een **voorbeeldopstelling**. Daarbij is gekozen om het zoekgebied zo veel mogelijk te 'vullen' zodat de worst-case effecten in beeld gebracht worden. Mocht er zich in de toekomst een concreet initiatief aandienen in het gebied zal er opnieuw naar de windturbineposities gekeken moeten worden en zullen de effecten voor slagschaduw in kaart gebracht moeten worden. Daarbij zal ook rekening gehouden moeten worden met de effecten op de bebouwde kom en directe omwonenden.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 2

1. Indiener heeft bezwaar tegen de opstelling zoals gepresenteerd in zoekgebied 3. Verschillende wegen worden ingesloten door de opstelling aan beide zijden, waardoor er altijd effecten zullen zijn van windturbines.
2. Indiener geeft aan dat windturbines teveel radarverstoring geven voor vliegbewegingen van en naar Volkel.
3. Indiener geeft aan dat er volgens provinciaal beleid een minimaal aantal windturbines bij elkaar geplaatst dient te worden.
4. Indiener geeft aan het bevreemdend te vinden dat de gemeente momenteel met een plan-mer onderzoek doet om kaders te kunnen stellen voor mogelijke concrete projecten voor de toekomst. Alvast vooruitlopend op een mogelijke wijziging van de eisen/techniek voor radarverstoring én eisen van de provincie. De vraag is wanneer dit gebeurt en of het plan-Mer dan nog bruikbaar is. Deze procedure kost het nodige aan onderzoeken en beoordelingen en het is zonde als dat nogmaals opnieuw moet gebeuren, omdat onderzoeken verouderd zijn. Daarbij is er de nodige onzekerheid. De gemeente laat haar inwoners daarmee volgens de indiener in het ongewisse.
5. Er zijn in het gebied diverse nieuwe woningen ontwikkeld. De nieuwe bewoners hebben de gronden aangekocht, ervan uitgaande dat er geen windmolens komen op basis van het afgewezen project in 2007 en op basis van de vuistregel dat er geen windturbines mogen komen binnen een afstand van ca. 480 meter van een windturbine. De indiener vraagt zich af wat de invloed is op de waarde van een woning.
6. Indiener geeft aan zelf onderzoek gedaan te hebben en tot de conclusie te zijn gekomen dat er slechts één windturbine past in het zoekgebied. Dit vanwege bestaande functies als de vuilstort, leefgebied voor struweelvogels en ontwikkelingen voor recreatie.
7. Indiener geeft aan dat er al twee grootschalige zonneparken gepland zijn in het gebied. Dit legt al genoeg beslag op de leefomgeving ter plekke.

Antwoord:

- 1) Dit betreft een voorbeeldopstelling om de worst-case effecten in kaart te brengen, zie ook beantwoording zienswijze 1.
- 2) Uit het planMER komt naar voren dat momenteel niet kan worden voldaan aan de radarverstoringseisen van Defensie. Deze belemmering is ook als zodanig benoemd in de conclusies van het planMER.
- 3) De gemeente is op de hoogte van het provinciale beleid. Daarom is bij het opstellen van de alternatieven gekozen om alleen zoekgebieden te beschouwen waar een opstelling van minimaal drie windturbines in zou kunnen passen.
- 4) Aansluitend op het voorgaande beleidskader waar de zoekgebieden alleen nog benoemd waren maar nog niet verder onderzocht en vergeleken heeft de gemeente besloten aanvullend onderzoek uit te laten voeren. Daarin is naar voren gekomen dat er op het moment geen mogelijkheden voor windturbines lijken te zijn als gevolg van de beperkingen van de radar. Dit wil niet zeggen dat het gedane onderzoek voor niets is geweest gezien de zoekgebieden beter in kaart zijn gebracht en ook de onderlinge vergelijking is gemaakt. Doordat in het vorige beleid veel onduidelijkheid ontstond over de (on-)mogelijkheden van wind in de vastgestelde zoekgebieden in de gemeente is juist gekozen om meer duidelijkheid aan onze inwoners te geven. Het planMER is het logische vervolg op de onderzoeksgebieden zoals deze in het eerdere beleid stonden. Daarnaast

- zal het updaten van een onderzoek mocht er in de toekomst toch mogelijkheden zijn veel minder werk kosten dan een geheel nieuw onderzoek uit te moeten voeren.
- 5) Er is op dit moment geen afstandsnorm voor windturbines. De zoekgebieden zijn bepaald op basis van een vuistregel van 400 meter omdat dit grofweg de afstand is waarbij in de meeste gevallen voldaan kan worden aan de op dat moment geldende geluidnormen. Indiener geeft terecht aan dat een aantal woningen ten onrechte niet zijn meegenomen. Dit heeft echter geen directe invloed op de gepresenteerde windturbine opstelling in het planMER, gezien de beschikbare schuifruimte die al aanwezig was in het zoekgebied. Voor de beoordeling zullen deze woningen echter wel moeten worden meegenomen. De woningen zullen daarom worden toegevoegd aan de kaarten en beoordeling in een aanvulling op het planMER. Een planMER brengt de milieugevolgen in beeld, maar niet de economische effecten. Of sprake is van eventuele waardedaling van een woning wordt pas bekeken bij realisatie van een concreet project. Op dat moment zijn ook pas de definitieve windturbineopstelling, afmetingen en effecten bekend, die leidend zijn voor deze planschadebeoordeling.
 - 6) De gepresenteerde voorbeeldopstelling is gekozen op basis van beschikbare ruimte die overblijft na het uitsluiten van de harde belemmeringen. Het zou kunnen dat bij een concreet project blijkt dat een windturbine niet gerealiseerd kan worden op een bepaalde locatie. Dit is echter niet het doel van een planMER. In dit rapport gaat het om een vergelijking van de zoekgebieden op basis van milieueffecten die worst-case in kaart gebracht worden. Het planMER heeft als doel milieueffecten van windenergie in kaart te brengen. Daarbij zijn alle zoekgebieden in kaart gebracht waar potentieel minimaal drie windturbines zouden passen. Daarbij is niet gekeken naar andere ontwikkelingen die plaatsvinden in het gebied, tenzij deze een rechtstreeks effect hebben op de uitvoerbaarheid van windenergie en hierover al besluitvorming heeft plaatsgevonden. Het planMER betreft een onderzoeksdocument en geen beleidsdocument waarin dergelijke afwegingen wel meegenomen kunnen worden.
 - 7) Zoals onder 6 is aangegeven gaat het hier om een onderzoeksdocument over de mogelijkheden en bijbehorende milieueffecten van windenergie. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. Afwegingen over gecombineerd gebruik van het grondgebied voor zowel wind als zon komen terug in het beleidsdocument en hebben geen effect op het planMER.

Conclusie

De zienswijze leidt tot een aanvulling op het planMER. De ontbrekende woningen zullen worden toegevoegd in de kaarten en beoordeling.

INDIENER 3

De indiener geeft aan dat één van de windturbines ingetekend staat recht achter hun huis. De indiener ziet een windturbine als landschapsvervuiling. Zoekgebied 3 ligt midden in het groene hart van Meerijstad, windturbines midden in een groen gebied lijkt niet passend. Het groene hart van Meerijstad wordt op deze manier en ook met het geplande zonnepark op de Vlagheide meer het afvoerputje van Meerijstad. Ook is er veel bewoning in zoekgebied 3 en het woongenot gaat door de windturbines achteruit. De indiener verwacht veel hinder te gaan ondervinden van de windturbines wat betreft geluid en slagschaduw en landschapsvervuiling.

Antwoord:

De gepresenteerde voorbeeldopstelling is gekozen op basis van beschikbare ruimte die overblijft na het uitsluiten van de harde belemmeringen. Mocht er ooit een concreet project komen op de genoemde locatie zal er altijd opnieuw gekeken moeten worden naar de opstelling en worden ook de concrete milieueffecten van die opstelling onderzocht. De in het planMER gepresenteerde opstelling is slechts een voorbeeld om de worst-case effecten in kaart te kunnen brengen. Zoekgebied 3 is naar voren gekomen als een van de vier gebieden waar mogelijk minimaal drie windturbines zouden passen. Daarbij is niet gekeken naar andere ontwikkelingen die plaatsvinden in het gebied, tenzij deze een rechtstreeks effect hebben op de uitvoerbaarheid van windenergie en hierover al besluitvorming heeft plaatsgevonden. Het planMER betreft een onderzoeksdocument en geen beleidsdocument waarin dergelijke afwegingen wel meegenomen kunnen worden. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. De effecten wat betreft geluid, slagschaduw en landschap zijn meegenomen en beoordeeld in het planMER.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 4

De indieners geven aan de zienswijze niet zozeer inhoudelijk is maar vooral gestoeld op zorgen over de ontwikkelingen in het buitengebied van Olland. De mogelijke komst van windmolens op de locatie van de Rooise en Schijndelse Heide hebben een grote impact en daar maken de indieners zich ernstig zorgen over. Dat geldt niet alleen voor de directe omgeving van de windmolenlocatie (fraaie buitengebied en een beschermd weidevogelgebied), maar het tast ook het woon- en leefklimaat aan van het gehele dorp Olland. Dit wordt nog eens versterkt door de komst van zonneparken in het gebied langs de Schootsedijk dat direct aansluit bij de windmolenlocatie. Deze clustering van opwekmogelijkheden wordt beschouwd als een onevenredige belasting van het buitengebied van Olland, zeker in vergelijking hoe het zich verhoudt tot andere gebieden in Meierijstad. Ook voorzien de indieners problemen in de mogelijke ontwikkeling van toekomstige woningbouwgebieden i.v.m. verplichte afstand tot bebouwing. Verder willen de indieners meegeven dat het voor inwoners absoluut niet duidelijk is wat de plaatsing van eventuele windturbines ze oplevert.

Antwoord:

Zoals aangegeven is de zienswijze niet zozeer inhoudelijk op het planMER maar geven de indieners hun zorgen aan. Het planMER betreft een onderzoeksdocument en geen beleidsdocument waarin dergelijke afwegingen meegenomen kunnen worden. Dergelijke afwegingen kunnen wel meegenomen worden in het participatietraject rondom het op te stellen nieuwe beleidskader.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 5

1. Bezwaar tegen insluiting Eerde en natuur rond Eerde.

Dit zoekgebied vormt de westelijke openzijde van de groene buffer rond Eerde en is een noodzakelijke ontsluiting van de verstedelijking die aan NoordOost en Zuidzijde Eerde en haar uniek natuurgebied van de Eerdse Bergen isoleert (NNB gebied). Indieners zijn bang dat met deze windmolens het gebied aan alle kanten wordt ingesloten. Dat is strijdig met het beleid van de gemeente om met Masterplan Vlagheide een groene buffer om Eerde te vormen waarin dit gebied een belangrijke landschappelijke open ruimte functie heeft.

2. Bezwaar vanwege gevaar voor trekvogels.

De Vlagheideberg vormt een belangrijk oriëntatiepunt voor trekvogels. Hiervan wordt al jarenlang structureel door SOVON vogeltellingen gedaan, zie <https://www.trektellen.nl/>. Door het plaatsen van windturbines maken de indieners zich zorgen voor het gevaar wat dat voor trekvogels kan opleveren. De Vlagheideberg is een oriëntatiepunt maar vaak ook een rust en foerageer plaats. De vogels landen hier dan en kunnen in de problemen met de draaiende wieken van de windturbines komen.

3. Bezwaar tegen verstoring weidevogelgebied.

Dit gebied is een actief weidevogelgebied. Het landschap is er voor ingericht en weidevogel organisatie en agrariërs werken al jaren samen aan bescherming van weidevogels. Plaatsing van windturbines mogen het broed en rustgebied hier niet verstoren.

4. Bescherming Vlagheideberg.

De Vlagheideberg is een oude vuilstort die een ecologische natuur afdekking heeft van ca 80 cm dik. Windturbines mogen geen gevaar opleveren die de afdichting kunnen beschadigen.

Antwoord:

- 1) Het planMER betreft een onderzoeksdocument en geen beleidsdocument waarin dergelijke afwegingen wel meegenomen kunnen worden. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.
- 2) Bij een concreet windturbineproject moet er veldonderzoek naar vogels gedaan worden en moeten er slachtofferberekeningen gemaakt worden om de effecten op vogels in kaart te brengen. Dan zal worden getoetst of een project kan voldaan aan de natuurwetgeving. Dit wordt nog niet gedaan in een planMER omdat dit rapport een hoger abstractieniveau heeft en bedoeld is zoekgebieden te vergelijken.
- 3) Zie voorgaand antwoord. In de beoordeling van het hoofdstuk natuur in het planMER zijn de weidevogelgebieden meegenomen.
- 4) Een dergelijk detailniveau zou pas aan de orde komen bij een concreet project. Dit past niet bij het abstractieniveau van een planMER. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. Daarbij komt dat hiervoor technische maatregelen kunnen worden genomen om deze risico's te vermijden. Zo worden ook elders in Nederland windturbines gerealiseerd op (voormalige) vuilstortplaatsen.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 6

1. De indiener wijst op het feit dat windturbines aan de landelijke voorwaarden moeten voldoen.
2. De indiener wil graag zonne-energie als onderdeel van de verdere besluitvorming zien waarbij gebruik gemaakt dient te worden van de zonneladder. Daarbij dient de gemeente zich in te spannen om de elektrische infrastructuur op orde te laten brengen zodat zonnepanelen op boerderijen aangesloten kunnen worden.

Antwoord:

- 1) Dit klopt, het landelijk beleid is meegenomen in het planMER. De huidige onzekerheid rondom de landelijke milieunormen voor windturbines is benoemd in het rapport.
- 2) Het planMER betreft een onderzoeksdocument en geen beleidsdocument waarin dergelijke afwegingen wel meegenomen kunnen worden. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. Zonne-energie zal wel een onderdeel vormen van het uiteindelijke beleidskader duurzame energie. De verantwoordelijkheid voor de elektrische infrastructuur ligt bij Enexis en TenneT. De gemeente is in overleg met deze partijen binnen het kader van de RES om te bekijken hoe de bestaande netcongestie kan worden opgelost. Dit staat los van het planMER windenergie.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 7

1. Indieners geven aan bezwaar tegen het feit te hebben dat de gemeente alleen focust op de vier zoekgebieden. Indien de provincie afwijkt van de omgevingsverordening en de clusteropstelling van 3 windturbines loslaat dan zijn er heel waarschijnlijk veel meer zoekgebieden die in aanmerking kunnen komen.
2. Indieners maken bezwaar tegen de hoogte van tiphoogte van 220 meter zoals gehanteerd in het planMER omdat deze hoogte niet aansluit op het uitgangspunt dat vermeld staat in het beleidsstuk "De toekomst van Zon en wind Meierijstad"
3. De indieners zien graag een uiteenzetting hoe de kwalitatieve beoordeling tot stand komt in het planMER.
4. De indieners maken bezwaar tegen het feit dat er om het aantal gehinderden per zoekgebied te bepalen is gerekend met een gemiddeld aantal personen per huishouden. Hier zou volgens de indieners gerekend moeten worden met het exacte aantal gehinderden.
5. De indieners geven aan dat het plaatsen van minimaal drie windturbines niet past bij de landschappelijke kwaliteiten (o.a. openheid) van het Lijnt.
6. De indieners geven aan dat het voor een leek onbegonnen werk is om het planMER goed te doorgronden.

7. De indieners wijzen op het belang van energiebezuiniging, het leggen van zonnepanelen op daken, aanpassingen van wet- en regelgeving en innovaties. Daarbij dient het mooie landschap binnen de gemeente gekoesterd te worden.

Antwoord:

- 1) In het planMER is uitgegaan van het huidige beleid, gezien we niet kunnen voorspellen of en op welke manier beleid in de toekomst zal veranderen. De gemeente Meierijstad heeft hier geen invloed op.
- 2) Het planMER betreft een onderzoeksdocument waarin de worst-case effecten in beeld gebracht moeten worden. De ontwikkelingen in windturbines gaan zeer snel, waardoor de uitgangspunten ten opzichte van het beleidskader inmiddels op dit punt zijn achterhaald. Daarom is gekozen voor realistische grote windturbines als uitgangspunt, die in de markt beschikbaar zijn en technisch en economisch uitvoerbaar zijn.
- 3) In elke hoofdstuk waar dit van toepassing is, is in de paragraaf 'beoordelingskader' terug te vinden hoe de beoordelingen tot stand komen. Kwalitatieve beoordelingen zijn gestoeld op deskundigenoordeel (bijv. landschap) en/of wetenschappelijke literatuur. Waar aan de orde zijn bronvermeldingen opgenomen in het planMER.
- 4) Dergelijke onderzoeken zijn gestandaardiseerd en worden altijd volgens deze methode uitgevoerd. Daarbij gaat het om een planMER met het bijbehorende detailniveau. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. Het bepalen van het exacte aantal personen per woningen past niet bij dit detailniveau en heeft ook geen wezenlijke invloed op de beoordeling van de effecten. Bovendien kan het exact aantal bewoners per woning snel wijzigen als gevolg van verhuizingen, gezinssamenstelling, etc. waardoor het hanteren van exacte aantallen geen meerwaarde heeft.
- 5) De landschappelijke beoordeling is onderdeel van het planMER. De afweging of windturbines passen binnen een bepaald landschap hoort thuis in een beleidsstuk en niet in het planMER. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.
- 6) We begrijpen dat het voor een leek lastig is om het gehele rapport goed te doorgronden. Anderzijds is het wel belangrijk om alle relevante milieuaspecten te onderzoeken om een goede afweging te kunnen maken. Om het begrijpelijker te maken is er een publiekssamenvatting toegevoegd een inloopavond belegd waar vragen gesteld konden worden. Bij een specifieke vraag is het daarnaast altijd mogelijk contact te zoeken met de gemeente.
- 7) De gemeente ziet het belang van de genoemde punten, dit wordt meegenomen in het op te stellen nieuwe beleid over duurzame energie. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 8

1. Indiener geeft aan een volledige begripsbepaling te missen van wat er onder milieubepalende gebiedswaarden wordt verstaan. Als voorbeeld wordt een definitie gemist wat er wordt verstaan onder natuurwaarden. De indiener adviseert om eerst een volledige begripsbepaling toe te voegen alvorens tot besluitvorming over te gaan.

2. De indieners missen de verandering in belevingswaarde van de ruimtelijkheid als milieueffect. Windturbines hebben invloed op de schaalbeleving van de ruimte. Dit zou meegenomen moeten worden als negatief milieueffect.
3. In het planMER zijn alleen formeel bestemde natuur- en landschapswaarden opgenomen. Het rapport zou uit moeten gaan van de werkelijk aanwezige gebiedswaarden.
4. De indieners geven aan een maximale effectafstand van 382 meter veel te gering te vinden.
5. De indieners missen de relatie met de ambities t.a.v. het nationale landschapspark Het Groene Woud. Binnen het park is het uitgesloten om windturbines aanvaardbaar te kunnen integreren in het oude cultuurlandschap.
6. De beoordeelde zoeklocaties vormen volgens de indiener geïsoleerdere projecten. Op grotere schaal van regio en provincie leidt dit tot verrommeling. Dit effect zou meegenomen moeten worden.

Antwoord:

- 1) De begrippenlijst in de bijlage is bedoeld om bepaalde begrippen en jargon te verduidelijken. Niet om een definitie of begrip te bepalen. Een afweging over de waarde van het gebied t.o.v. een ruimtelijke ingreep hoort thuis in een beleidsstuk. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1. Het planMER betreft een onderzoeksdocument waarin zoveel mogelijk wordt aangesloten bij wet- en regelgeving voor het bepalen van effecten om dit zo objectief mogelijk te kunnen doen. In het planMER wordt het beoordelingskader beschreven aan de hand waarvan de effecten beoordeeld zijn.
- 2) De aansluiting op het landschap en de invloed op de openheid is beoordeeld in het betreffende hoofdstuk.
- 3) In het planMER wordt uitgegaan van huidig beleid, wet- en regelgeving. Omdat het een planMER betreft met het daarbij behorende detailniveau moet er een hanteerbaar uitgangspunt genomen worden. In het geval van een concreet project zal dit in een projectMER wel in meer detail meegenomen worden. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.
- 4) De genoemde maximale effectafstand gaat over externe veiligheid. De 382 meter is gebaseerd op de rekenmethodiek die gehanteerd wordt voor het bepalen van de afstand waarop theoretisch nog sprake kan zijn van het terechtkomen van een onderdeel van de windturbine (zie ook de bijlage 6 bij het PlanMER). Voor geluid en slagschaduw wordt niet uitgegaan van deze maximale afstand en zijn effecten veel ruimer in beeld gebracht en beoordeeld.
- 5) Zie antwoord 3.
Een planMER wordt uitgevoerd op basis van de begrenzing van het bevoegd gezag. In dit geval is dat de gemeente Meierijstad.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 9

1. De opstelling in zoekgebied 4A bevat een windturbine op grondgebied van gemeente Laarbeek. De gemeenteraad van Laarbeek heeft echter onlangs bij de actualisatie van

- het beleid besloten niet langer actief mee te werken aan de realisatie van windenergie in Laarbeek. De gemelde afstemming met buurgemeenten is inmiddels achterhaald.
2. Het PlanMER houdt volgens de indiener onvoldoende rekening met de naar verwachting strengere normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid. Het PlanMER had aan moeten geven in welke gevallen niet kan worden voldaan aan de 'oude' – thans niet meer verbindende - normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid die onder meer zijn vervat in het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer. Daarenboven moet worden vastgesteld dat er waarschijnlijk strengere normen zullen gaan gelden, waardoor er nog minder mogelijkheden zullen zijn om windmolens te realiseren. Ook dit had uitdrukkelijk in het PlanMER moeten worden vermeld.
 3. Anders dan wordt gesuggereerd in het PlanMER, is het niet aannemelijk dat er mogelijk in de toekomst op landelijk niveau een (technische) oplossing zal worden gevonden voor problemen met radarverstoring. Ook de plaatsing van mogelijk aanvullende steunradars en wijziging van wetten regelgeving zijn niet aannemelijk.
 4. Uit de beoordeling en de tabel blijkt dat meerdere milieuaspecten niet of minder onderscheidend zijn." Deze conclusie is voor de zoekgebieden alleen van toepassing op de effectenbeoordeling Natura 2000. Voor de overige categorieën is dit niet het geval.
 5. Vermijden emissies moeten in de scoringstabel vergeleken worden met milieuvriendelijkere vormen van energieopwekking. Daarnaast is van belang dat de vermeden emissies van schadelijke stoffen binnen de zoekgebieden zelf wordt onderzocht. Immers wat in een zoekgebied niet aan schadelijke emissies wordt uitgestoten, kan ook daar niet worden vermeden.
 6. De in het PlanMER aangehouden dosis-effectrelatie om het aantal gehinderden te bepalen uit het TNO onderzoek uit 2008 is niet voldoende toegespitst op de situatie in Meierijstad en Laarbeek waar uitgegaan wordt van veel hogere windmolens die veel meer geluid produceren.
 7. Bij de bepaling van het aantal ernstig gehinderden wordt uitgegaan van onder andere een gemiddeld aantal personen per huishouden. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de verblijvenden die overnachten en recreëren bij verblijfsrecreatielocaties en andere locaties met veel verblijvenden, zoals de huisvesting van arbeidsmigranten en zorgboerderijen in de zoekgebieden. Het PlanMER is daarmee onvoldoende toegespitst op de situatie in onder meer zoekgebied 4.
 8. Verblijfsrecreatiebestemmingen en verblijfsrecreatiefuncties worden niet meegerekend bij de effectbeoordeling van geluidsgevoelige objecten binnen de verschillende in het PlanMER onderzochte geluidscontouren. Dit is onjuist en dit dient aangepast te worden.
 9. Om een goed beeld te geven van de geluidsoverlast door windturbines dient ter beoordeling van de geluidsoverlast een beoordeling van het geluid plaats te vinden aan de hand van 35 dB Lden. Door uit te gaan van een norm van 35 dB Lden (en vuistregelafstand van ongeveer 1500 meter te hanteren), wordt een veel realistischere analyse gemaakt van de te verwachten (negatieve) effecten van geluidshinder
 10. Het PlanMER had bij het onderzoek naar de effectbeoordeling voor geluid ook onderzoek moeten doen naar piekbelasting: lawaaipieken veroorzaakt door windturbines. Het PlanMER dient op dit punt aangepast te worden.
 11. Aangezien de normen voor geluid in de toekomst opnieuw op rijksniveau moeten worden vastgesteld en deze – naar grote waarschijnlijkheid – strenger zullen zijn dan de oude normen is, ligt het voor de hand te concluderen dat (zeer waarschijnlijk) niet aan de toekomstige geluidsnormen kan worden voldaan. Dit maakt voorbeeldopstellingen 4A en 4B ongeschikt voor de plaatsing van windmolens, mocht het überhaupt ook wegens andere beperkingen al mogelijk zijn om windturbines te plaatsen. Dit had in het PlanMER afwegingskader windenergie 2022 moeten worden geconcludeerd.
 12. Bij het onderzoek naar cumulatie van geluid dient niet alleen rekening te worden gehouden met weerkaatsing van geluid van de in Meierijstad te ontwikkelen zonneparken maar ook met de weerkaatsing van geluid door zonneparken die in de gemeente Laarbeek worden ontwikkeld.

13. Uit de tekst van bijlage 4 blijkt dat er geen verblijfsrecreatiebestemmingen en verblijfsrecreatiefuncties zijn meegerekend als schaduwgevoelige objecten in zoekgebied 4, terwijl in dit zoekgebied meerdere verblijfsrecreatiebestemmingen en verblijfsrecreatiefuncties te vinden zijn, zoals twee kampeerboerderijen, een camping / glamping / vergaderlocatie / B&B en een andere B&B. Het PlanMER dient hier te worden gewijzigd, zodat tegelijkertijd onderzoek wordt gedaan naar het aantal woningen en verblijfsrecreatiebestemmingen / verblijfsrecreatiefuncties binnen een bepaalde slagschaduwcontour.
14. Worden de slagschaduwnormen overschreden dan moet een stilstandvoorziening worden getroffen om onaanvaardbare overlast van slagschaduw te voorkomen. Het PlanMER gaat er hierbij erg makkelijk vanuit dat dit niet te veel ten koste gaat van de rendabiliteit van de windmolens.
15. Het PlanMER dient dusdanig aangepast te worden dat mede op basis van het onderzoek van Sovon uit 2021 het risico op negatieve gevolgen voor vogels significant groot wordt ingeschat en zowel bij voorbeeldopstelling 4A als voorbeeldopstelling 4B wordt geconcludeerd tot een zeer groot risico (--).
16. Bovendien dient dit PlanMER net als het PlanMER MRE 2021 te concluderen dat plaatsing van windturbines in een hotspot (met hoge concentratie weidevogels) leidt tot zeer grote risico's voor deze weidevogels (--). Een weidevogelgebied is immers ook te beschouwen als hotspot van weidevogels. De effectbeoordeling dient aangepast te worden tot zeer groot risico (--) bij de effectbeoordeling gemeentelijke weidevogelgebieden.
17. Gezien zowel de kaart van Sovon 2021 als het PlanMER MRE 2021 had het PlanMER ten aanzien van voorbeeldopstelling 4A bij de samenvattende de Effectenbeoordeling Soorten moeten concluderen tot zeer grote risico voor beschermde soorten (--).
18. Bij voorbeeldopstelling 4A is de effectenbeoordeling Natuurnetwerk Brabant (NNB) te positief ingeschat. Bij de effectbeoordeling voor het NNB dient niet alleen rekening gehouden te worden met de effecten op het NNB zelf (inclusief overdraai), maar dient ook rekening te worden gehouden met de externe werking van het NNB.
19. Het PlanMER dient dusdanig aangepast te worden dat de effecten voor zowel de ecologische verbindingzones als de groenblauwe mantel alsnog worden beoordeeld.
20. In het PlanMER wordt gesteld dat effect op het landschap naar verwachting vooral op hoogste schaalniveau groot zal zijn, omdat op lagere schaalniveaus landschapselementen zoals bossen en wegbeplanting het zicht op (delen van) de opstellingen belemmeren, "waardoor het effect op de openheid minder wordt." Dit kan in zijn algemeenheid niet worden gesteld en is onlogisch en onjuist. Juist wanneer een kleiner schaalniveau wordt gehanteerd, is de impact van windturbines groter. Het is niet mogelijk dat een categorie die in het kader van het effectenonderzoek ten aanzien van het landschap wordt beoordeeld, kan worden beoordeeld met neutraal (0) of zelfs met positief (+), omdat de realisatie van een windturbines in het landschap in alle gevallen een inherente verslechtering behelst van het landschap in het algemeen en de kernkwaliteiten van het landschap in het bijzonder. In zijn algemeenheid geldt dat windturbines nooit een positieve bijdrage kunnen leveren aan de landschappelijke kwaliteiten van een gebied, ook niet in de onderzochte zoekgebieden. Daarnaast dienen de windturbineopstellingen binnen zoekgebied 4 slechter gescoord te worden op invloed op de verschillende onderwerpen zoals behandeld in het hoofdstuk landschap.
21. Het PlanMER moet worden gewijzigd dat als beoordelingscriteria bij het landschap worden toegevoegd de categorieën: herkomstwaarde, gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde conform de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant.
22. De nieuwe normen voor externe veiligheid die vastgesteld moeten worden zullen waarschijnlijk strenger zijn waardoor één van de windturbines uit de opstelling te dicht bij een buisleiding staat.
23. Om te kunnen beoordelen of een locatie van een windmolen effect heeft op de huidige functies is van belang dat alle bestemmingen en ruimtelijke functies in de zoekgebieden goed in kaart wordt gebracht. In het PlanMER is dit niet goed gebeurd.

- Verblijfsrecreatiebestemmingen en functies zijn in de zoekgebieden niet goed in kaart gebracht.
24. De onderzoeken naar toerisme en recreatie zijn te algemeen en richten zich niet op een gebied en concrete verblijfslocaties.
 25. Gezien al het voorgaande dient geconcludeerd te worden dat zoekgebied 4A ongeschikt is voor de realisatie van windenergie.

Antwoord:

- 1) Op moment van het bepalen van de alternatieven had de gemeente Laarbeek nog niet besloten om voorlopig niet langer actief mee te werken aan windenergie. Op dit moment is dat inderdaad wel het geval. Daarmee is de opstelling zoals gepresenteerd op dit moment niet uitvoerbaar. In de aanvulling op het planMER zal dit worden opgenomen.
- 2) In het planMER is benoemd dat er momenteel gewerkt wordt aan het opstellen van een planMER en nieuwe landelijke milieunormen voor windturbines. In het planMER is de werkwijze gekozen om de milieueffecten breed in beeld te brengen en te toetsen aan verschillende mogelijke normgrenzen. Een planMER heeft niet als doel om te toetsen of een specifieke windturbineopstelling of project voldoet aan alle normen, maar vergelijkt de geschiktheid van verschillende gebieden voor de realisatie van windenergie. Dit voert te ver voor het abstractieniveau van een planMER.
- 3) Deze onzekerheid is benoemd in het planMER. Het is technisch goed mogelijk om de problemen met radarverstoring op te lossen, echter hiervoor zullen (landelijk) investeringen in de radarapparatuur en medewerking van het ministerie van Defensie nodig zijn. Of dat zal gebeuren valt op dit moment niet te zeggen en is van veel factoren afhankelijk. De radarverstoring zorgt ervoor dat de gemeente op dit moment geen besluit gaat koppelen aan het planMER. Zie ook hoofdstuk 2 Procedure.
- 4) In de tekst is toegelicht dat het gaat om zowel niet onderscheidende milieuaspecten als minder onderscheidende milieuaspecten (effecten zijn redelijk vergelijkbaar).
- 5) Duurzaam opgewekte stroom komt in de plaats van grijze stroom (opgewekt met fossiele brandstoffen). Datzelfde geldt voor de genoemde andere milieuvriendelijke vormen van energieopwekking. Zolang het overgrote deel van de stroom die opgewekt wordt grijze stroom betreft is dit dus een eerlijke vergelijking om te maken. Het gaat daarnaast niet om vermeden emissies in het zoekgebied zelf. Nederland heeft een doelstelling om het energieverbruik te verduurzamen en die doelstellingen zijn provinciaal en gemeentelijk vertaald, maar niet op het niveau van een zoekgebied.
- 6) De dosis-effect relatie geeft de hinder bij een bepaald optredend geluidniveau, onafhankelijk van de omgeving of de hoogte van de windturbine. De afmetingen van de windturbines leiden er wel toe dat de afstand waarop een bepaald geluidniveau optreedt anders (groter) kunnen zijn. Daarbij wordt echter in de berekeningen van de geluidcontouren rekening gehouden. Sinds 2008 zijn er enkele nieuwere studies gedaan in het buitenland naar deze dosis-effectrelaties, waaruit echter geen significant andere uitkomsten blijken. Ook de wereldgezondheidsorganisatie gaat uit van o.a. het onderzoek uit 2008. Omdat het onderzoek uit 2008 op de Nederlandse situatie van toepassing is, wordt dit nog steeds als het best bruikbaar beschouwd.
- 7) Het onderzoek is uitgevoerd passend bij het abstractieniveau van een planMER. Het exact bepalen van het aantal inwoners per woning past daar niet bij (zie ook antwoord onder 4 bij indiener 7). Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.
- 8) Recreatiebestemmingen zijn geen gevoelig object op basis van de wet geluidhinder en worden daarom niet apart meegenomen. Bij een concreet project kan de gemeente er

- eventueel voor kiezen om dergelijke bestemmingen een apart beschermingsregime toe te kennen.
- 9) In het planMER zijn de geluideffecten tot een niveau van L_{den} 37 dB meegenomen, omdat beneden dit niveau een zeer klein gedeelte van de bevolking nog hinder ervaart van windturbinegeluid ($< 0,5\%$). Het verschil met het hanteren van een nog lagere waarde in de effectbeoordeling en vergelijking van de onderzoeksgebieden is daarmee verwaarloosbaar. Daarbij komt dat er geen wetenschappelijke onderbouwing is voor het hanteren van de genoemde 35 dB L_{den} , maar dit een mening van een van de auteurs betreft.
 - 10) In Nederland wordt er gewerkt met een L_{den} norm. Omdat er op dit moment geen norm is voor windturbineparken is een bandbreedte gehanteerd en zijn de geluideffecten breed in beeld gebracht in het planMER. Het doel van een planMER is niet het bepalen van een specifieke norm, of de specifieke mogelijke geluidseffecten per woning te onderzoeken. Daarbij komt dat de effectbeoordeling mede gebaseerd is op een dosis-effectrelatie van windturbinegeluid. Daarin zijn eventueel optredende geluidpieken dus verdisconteerd.
 - 11) Op dit moment wordt op landelijk niveau een planMER opgesteld op basis waarvan nieuwe normen voor windturbines worden opgesteld. Op dit moment valt niet te zeggen welke nieuwe normen gaan gelden en of die strenger, gelijk, of minder streng zullen worden. Mocht er in de toekomst een project ontwikkeld worden zal er altijd specifiek naar een locatie gekeken moeten worden en wordt getoetst aan de op dat moment geldende norm.
 - 12) Zonneparken worden beschouwd als verhard oppervlak in de geluidmodellering. De grootste effecten treden daarbij op wanneer de zonnepanelen onder of vlak naast de windturbines zijn gesitueerd. Voor de vergelijking van de onderzoeksgebieden leidt dit echter niet tot significante verschillen. Bij een concreet project zal dit vervolgens ook nog altijd meegenomen moeten worden in het geluidonderzoek dat voor een concrete opstelling wordt uitgevoerd.
 - 13) De genoemde functies zijn geen slagschaduwgevoelige objecten binnen de wet- en regelgeving en worden daarom niet meegenomen. In het kader van een concreet project kan eventueel gekozen worden om dergelijke bestemmingen een apart beschermingsregime toe te kennen.
 - 14) In het planMER wordt beschreven welke mitigerende maatregelen genomen kunnen worden (waaronder een stilstandvoorziening voor slagschaduw). Welke exacte maatregelen nodig zijn is afhankelijk van de specifieke windturbineopstelling en windturbintype en wordt pas in een latere fase bepaald. Bij de optredende slagschaduwuren zoals bepaald in het planMER is naar verwachting een opbrengstverlies van maximaal enkele procenten aan de orde (zie planMER paragraaf 5.6). Dit heeft geen gevolgen voor de economische uitvoerbaarheid van een project.
 - 15) De kaarten van Sovon laten, zoals de opstellers zelf aangeven, een eerste indicatie op het niveau van de regio zien. In het kader van het planMER heeft Bureau Waardenburg gekeken naar de specifieke situatie in de vier zoekgebieden. Dit heeft daarmee een hoger detailniveau dan de algemene kaarten van Sovon. Daarnaast zal er voor een concreet project altijd een veldonderzoek en natuurtoets worden uitgevoerd, waarin wordt bepaald of voor een specifieke opstelling voldaan kan worden aan de wet natuurbeheer en welke maatregelen daarvoor eventueel nodig zijn.
 - 16) Zie antwoord voorgaande vraag.
 - 17) Zie antwoord vraag 15.
 - 18) In de provinciale verordening zijn expliciete regels opgenomen voor windturbines en externe werking op het NNB. In bijlage 5 bij het planMER is daarom ook ingegaan op de

- mogelijke externe werking van de windturbines op de kwalificerende natuurwaarden binnen de betreffende NNB gebieden.
- 19) De groenblauwe mantel is geen uitsluitingsgebied voor windturbines. Er is gekozen om te focussen op de beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en NNB) en de mogelijke effecten op beschermde soorten vanuit de Wnb.
 - 20) Op het laagste niveau wordt de onderlinge afstand tussen windturbines als groter ervaren. Daarnaast is het vaak niet mogelijk om op dit schaalniveau meerdere windturbines waar te nemen. In het beoordelingskader wordt beoordeeld hoe de gekozen opstelling zich verhoudt tot het specifieke landschap. Niet of een landschap er op zichzelf op vooruit of achteruit gaat (dit is immers zeer subjectief en afhankelijk van de perceptie van de aanschouwer). De beoordeling is gedaan op basis van het beoordelingskader dat zoveel mogelijk is gericht op het navolgbaar maken van de beoordeling. Dit is opgesteld door een ter zake deskundig landschapsarchitect met jarenlange ervaring met dergelijke beoordelingen.
 - 21) Zoals aangegeven is het beoordelingskader opgesteld door een landschapsarchitect met jarenlange ervaring in vergelijkbare projecten. Per planMER kan er gekozen worden voor verschillende criteria. Invloed van windturbines op waardedaling of daling in omzet wordt niet meegenomen in een planMER, aangezien dit geen milieueffect betreft. Bovendien is dit sterk afhankelijk van de uiteindelijke specifieke windturbineopstelling. Dit zou pas aan de orde kunnen komen in het geval van een concreet project.
 - 22) In het planMER is uitgegaan van de op dat moment geldende beleid- en regelgeving. In het planMER is benoemd dat er altijd een vervolganalyse plaats zal moeten vinden in geval van een concreet project, waarbij aan de op dat moment geldende regels zal moeten worden voldaan.
 - 23) Het specifiek beoordelen van alle bestemmingen in een gebied voert te ver voor het detailniveau van een planMER. Daarnaast gaat ruimtegebruik met name in op de ruimte direct onder de windturbine (primair: fundering, toegangsweg, etc. en secundair: overdraai).
 - 24) Het onderzoek naar recreatie en toerisme is passend bij het detailniveau van een planMER.
 - 25) Op basis van de beoordeling van het planMER wordt het zoekgebied 4A beperkt geschikt geacht voor windturbines. Er zijn zeker aandachtspunten in dit gebied i.r.t. de effecten van windturbines, die ook worden benoemd in de conclusies van het planMER. Echter zijn er geen harde uitsluitingen om dit gebied als ongeschikt aan te merken.

Conclusie:

De zienswijze leidt tot een aanvulling op het planMER. In de aanvulling zal meegenomen worden dat de gemeente Laarbeek heeft besloten om niet langer actief mee te werken aan de realisatie van windenergie in Laarbeek.

INDIENER 10

1. De indiener geeft aan dat er op dit moment grote onzekerheid bestaat op een tweetal vlakken te weten de herziening van de bestaande regelgeving op het gebied van geluid, slagschaduw en externe veiligheid. Daarbij is het de vraag of de voorliggende situatie aan de nieuwe normen kan voldoen.

2. Daarnaast geeft de indiener aan dat een technische oplossing voor het beperken van de radarverstoring niet binnen afzienbare tijd mogelijk lijkt.
3. Een derde aspect betreft het gebrek aan netwerken, benodigd om de eventueel op te wekken energie af te voeren. De netten zijn in onvoldoende mate voorhanden en aanleg daarvan neemt geruime tijd in beslag.
4. De indiener geeft aan dat het niet voor de hand ligt om de huidige bevindingen aan de raad voor te leggen en om een besluit te vragen.
5. Uit de figuur die is opgenomen op deze pagina valt voor zoekgebied 2 echter af te leiden dat een gemiddelde jaarlijkse energieopbrengst van ongeveer 95.000 MWh/jr met een waarschijnlijkheid van rond de 60% kan worden behaald. Daarmee is de opbrengst wel erg onzeker met een dergelijke marge van 60%. Als dit risico verdisconteerd is bij de keuze voor de omvang van de windturbine, rijst de vraag of dit in een later stadium wordt verdisconteerd aangezien meevallende opbrengsten in beginsel ten gunste van de exploitant komen, terwijl de milieueffecten gedragen worden door de omwonenden.
6. De indiener geeft aan de beoordelingskaders voor energieopbrengst, geluid- en slagschaduw te willekeurig gekozen te vinden.
7. Het niet toepassen van verschillende windturbintypes wordt voorgesteld als mitigerende maatregel. De indiener vraagt zich af in hoeverre een exploitant kan worden voorgeschreven welk windturbintype gekozen moet worden om de visuele rust te waarborgen.

Antwoord:

- 1) Wij zijn op de hoogte van deze situatie. Dit is ook benoemd in het planMER. Daarom is er gekozen om een bandbreedte in beeld te brengen. Het doel van het planMER is niet om te onderzoeken of er aan normen voldaan kan worden in het kader van een vergunning. Het rapport is bedoeld om een afweging te kunnen maken over de milieueffecten per zoekgebied en of dit zorgt voor een verdere verfijning van de onderzoeksgebieden uit het vastgestelde beleidskader uit 2020.
- 2) Het is technisch mogelijk om het probleem van radarverstoring op te lossen, alleen zal dit op landelijk niveau moeten worden besloten. Daar hebben we als gemeente beperkte invloed op. Radarverstoring is op dit moment daarom als een harde belemmering opgenomen in het planMER.
- 3) Er is op dit moment sprake van netcongestie, samen met de netbeheerder houden we dit nauwlettend in de gaten. Dit is niet meegenomen in de beoordeling, gezien het geen milieueffect betreft en daarnaast ook niet onderscheidend is voor de vier zoekgebieden. De netbeheerder wil duidelijkheid hebben over de (on-)mogelijkheden van duurzame opwek in de gemeente voor toekomstige investeringen. Vanuit het oogpunt van maatschappelijke kosten bij de netbeheerder zijn zij zelf groot voorstander van windmolens ten opzichte van zonneparken omdat voor hetzelfde vermogen minder zware investeringen nodig zijn.
- 4) Er zal voor nu ook geen besluit genomen worden door de raad op basis van dit planMER, gezien er op dit moment geen mogelijkheden zijn voor de realisatie van windenergie. De conclusies over de geschiktheid van zoekgebieden zal meegenomen worden in het beleidskader duurzame opwek.
- 5) Het planMER betreft een onderzoeksrapport om de milieueffecten in kaart te brengen. Zaken als rendabiliteit en planschade komen pas aan de orde komen bij een concreet project. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.
- 6) Er is een methode gekozen om een vergelijking van de milieueffecten te kunnen maken en die methode is beschreven in het planMER. Daarbij is een bandbreedte gehanteerd,

gezien er momenteel geen eenduidige normen zijn. Dit is geen willekeurig gekozen methode, maar wordt vaker gebruikt in vergelijkbare trajecten en is inmiddels ook door de commissie m.e.r. en de Raad van State geaccepteerd.

- 7) Een dergelijke verplichting kan terugkomen in een beleidsstuk en/of ruimtelijk plan. Het planMER betreft puur een onderzoeksdocument. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

INDIENER 11

1. De indiener geeft aan dat woningen die het dichtstbij de windturbine voorzien zijn als zogenaamde 'molenaarswoningen.' Waardoor er meer ruimte ontstaat voor windturbineprojecten.
2. Dat gezondheid niet meegenomen is als een aparte score-visie is volgens de indiener een grote omissie. Er moet ook gekeken worden naar andere mogelijkheden vanuit de zorgplicht. Zoals zon op veld en op industriedak, maar zelfs ook in de Noordzee.
3. De kwestie radarverstoring wordt te snel afgedaan, dit is ook een milieueffect.
4. Interessant is nog dat Pondera wijst op een artikel 7.39 van de Wet milieubeheer dat gemeenten verplicht om een evaluatieprogramma op te stellen. Dat betreft in dit geval dan niet een concreet project, maar dit Afwegingskader.
5. De indiener geeft aan dat op de website van de gemeente een afwegingskader duurzame energie genoemd wordt en dit planMER alleen ingaat op windenergie.
6. De indiener geeft aan dat het Afwegingskader niet aansluit bij de omgevingsvisie Meierijstad 2021.
7. Een aanmelding van het PlanMER bij de Commissie voor de m.e.r. is volgens de indiener achterwege gebleven.

Antwoord:

- 1) De zoekgebieden zijn bepaald op basis van een afstand tot woningen waar voldaan zou moeten kunnen worden aan de toen geldende norm. Er is geen sprake van dat er rekening gehouden is met mogelijke molenaarswoningen. Alle woningen zijn als geluidgevoelig object beschouwd.
- 2) Het planMER focust op het gemeentelijke grondgebied. De gemeente heeft geen zeggenschap over de Noordzee, en het gaat daarbij om een andere opgave vanuit het rijksbeleid (opwek op land vs. opwek op zee). Zon op veld en op industriedaken worden meegenomen in het beleid van de gemeente. Effecten t.a.v. gezondheid worden in een hoofdstuk beschreven in het planMER en in de verschillende deelaspecten (geluid, slagschaduw) wordt een beoordeling van de effecten gemaakt aangezien eventuele gezondheidseffecten een afgeleide zijn van deze effecten.
- 3) Deze kwestie is meegenomen en onderzocht, ook de conclusies zijn gepresenteerd in het planMER.
- 4) Het klopt dat dit ingaat op het beleidskader, daar is een planMER ook voor bedoeld. Een planMER gaat niet in op concrete projecten. Zie ook de algemene beantwoording onder 6.1.

- 5) Windenergie is m.e.r.-(beoordelings)plichtig, datzelfde geldt voor kaderstellende beleidsdocumenten waarin kaders voor toekomstige windenergieprojecten zijn opgenomen. Daarom is er een planMER opgesteld voor windenergie. Dat betekent niet dat alternatieve vormen van duurzame energie (zon) niet meegenomen worden in het op te stellen beleidskader, alleen is het daarvoor niet vereist een planMER op te stellen.
- 6) In het voorontwerp van de Omgevingsvisie wordt benoemd dat de omstandigheden niet erg gunstig zijn, maar er mogelijk wel potentie is. Er is overigens nog geen Omgevingsvisie vastgesteld door de gemeente. Deze wordt op dit moment opgesteld.
- 7) Het planMER is bedoeld om te onderzoeken of deze potentie er inderdaad is en met welke milieueffecten dat gepaard zou gaan.
- 8) De gemeente heeft contact opgenomen met de commissie m.e.r. en in overleg met de commissie besloten geen aanmelding te doen omdat er dit moment uit het planMER blijkt dat er geen mogelijkheden zijn voor windenergie als gevolg van de optredende radarverstoring. Een beoordeling van de commissie m.e.r. zou een forse investering zijn om een conclusie bevestigd te krijgen die reeds duidelijk is, dit wordt door zowel de gemeente als de commissie m.e.r. als niet gewenst beschouwd. Er zal voorlopig ook geen besluit gekoppeld worden aan het planMER. Mocht dat in de toekomst wel het geval zijn zal de toetsing door de commissie m.e.r. alsnog uitgevoerd worden. Dit is afgestemd met de commissie m.e.r. De belangrijkste conclusies over de geschiktheid van de zoekgebieden en de radartoets worden opgenomen in het nieuwe beleidskader. Zie ook hoofdstuk 2 Procedure.

Conclusie:

De zienswijze leidt niet tot een aanvulling op het planMER.

7. Ambtshalve wijzigingen

Gezien er vanwege de radarbeperkingen voorlopig geen windturbines mogelijk zijn wordt er op dit moment geen besluit gekoppeld aan het planMER. Er komt daarmee ook geen voorkeursalternatief. De m.e.r.-procedure wordt daarmee op dit moment niet volledig doorlopen en afgerond. Advisering door de Commissie m.e.r. is daarom nog niet nodig. Dit is tevens afgestemd met de Commissie m.e.r.

Wanneer er in de toekomst toch mogelijkheden ontstaan door nieuwe radartechnieken of aanpassingen in beleid/wetgeving zal er een update van het planMER plaatsvinden en zal er alsnog een toetsing gevraagd worden aan de Commissie m.e.r. alvorens er een besluit genomen wordt. Bovengenoemde zal opgenomen worden in een aanvulling op het planMER.

8. Conclusie en advies

Naast de bovengenoemde ambtshalve wijziging betreffende de toetsing door de Commissie m.e.r. zijn er twee wijzigingen die opgenomen worden in een aanvulling op het planMER. Deze wijzigingen worden onderstaand toegelicht.

Zoals aangegeven door een indiener zijn er binnen zoekgebied 3 een aantal nieuwe woningen ontwikkeld. Dit heeft geen directe invloed op de gepresenteerde windturbine opstelling in het planMER, gezien de beschikbare schuifruimte die al aanwezig was in het zoekgebied. Voor de beoordeling zullen deze woningen echter wel moeten worden meegenomen. De woningen dienen daarom worden toegevoegd aan de kaarten en beoordeling in een aanvulling op het planMER.

De opstelling in zoekgebied 4A bevat een windturbine op grondgebied van gemeente Laarbeek. De gemeenteraad van Laarbeek heeft echter onlangs bij de actualisatie van het beleid besloten niet langer actief mee te werken aan de realisatie van windenergie in Laarbeek. Op moment van het bepalen van de alternatieven had de gemeente Laarbeek nog niet besloten om voorlopig niet langer actief mee te werken aan windenergie. Op dit moment is dat inderdaad wel het geval. Daarmee is de opstelling zoals gepresenteerd op dit moment niet uitvoerbaar. In de aanvulling op het planMER dient dit worden opgenomen.